

SUMMARY**Roman Boyko****ACTIVITE OF THE PEOPLE'S COMMISSARIAT OF STATE SECURITY
ON THE ELIMINATION OF THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC CHURCH
IN GALICIA IN THE 1944 – 1946**

The article deals with the activities of the PCSS to eliminate Church since joining the western regions to the USSR in 1944 in Lviv Synod in 1946, Taking into account intelligence work, arrests the Greek Catholic clergy, closing monasteries and activities of the Action Team on reunification with the Russian Orthodox Church.

Keywords: People's Commissariat of State Security, Greek Catholics, arrests, harassment, reunification initiative group.

Олег Єгрешій**СВЯЩЕНИК ЯРОСЛАВ СІРЕЦЬКИЙ:
ІСТОРІЯ АРЕШТУ**

У статті звернута увага на дидактично-християнські мотиви приватного листування греко-католицького священика Ярослава Сірецького.

Ключові слова: приватне листування, греко-католицький священик, Ярослав Сірецький.

Однією з ключових проблем, що постають перед нинішнім суспільством є, на наш погляд, проблема дегуманізації, втрата індивідуальної ідентичності, «сокровенності» особи. Масова культура, що наповнює повсякдення людини початку XXI ст., призводить до своєрідного уподібнення людей, формує «нового героя нового часу», що заради гедоністичного способу життя, легкого заробітку нерідко відмовляється від багаторічних традицій, цінностей, що формувалися століттями. До слова, нівеляцію традицій в сучасних умовах констатували автори історико-культурологічного видання «Прикарпаття спадщина віків: пам'ятки природи, історії, культури, етнографії» на чолі з головним редактором професором Миколою Кугутяком. Авторський колектив цієї книгою намагався якраз привернути увагу суспільства до тисячолітніх культурних надбань наших краян¹.

Вважаємо, що частково деструктивну роль у цих тенденціях відіграють засоби масової інформації, що виступають у ролі своєрідного вихователя, «дороговказу» молодих людей. У вирі нинішнього надінтенсивного життя, іноді складається враження, що людина просто не має часу на те, аби «поглянути назад», прочитати книгу про історичне минуле своєї бать-

ківщини, про спосіб життя своїх предків, їх усталені традиції тощо. Це видається другорядним, таким, що може в чомусь навіть зашкодити репутації, іміджу сучасної ділової, прагматичної людини, що живе в умовах ринку. Словом, відома теза «історія – вчителька життя» у сучасних умовах, на наш погляд, втратила будь-який сенс, особливо це помітно у молодих людей. Вважаємо, що це становить серйозну небезпеку втратити свою ідентичність, приведе до руйнації архетипів історичного минулого. У цих умовах, на нашу думку, помітно зростає інтерес до дидактичної історії – історії, яка, передусім, вчить.

У цій розробці ми торкнемося однієї із засадничих ознак галицькоукраїнського суспільства, яка складалася впродовж століть – релігійності. Адже ніхто не заперечуватиме, що віра в Бога, дотримання норм християнської моралі в повсякденні для багатьох поколінь українців були загально-прийнятими і такими, що в жодному випадку не повинні піддаватися ревізії і сумнівам. Симптоматично, що на Синоді Української Греко-Католицької Церкви, що проходив упродовж 2–9 вересня 2008 р. у Брюховичах, що біля Львова, питанню секуляризації та релігійного індивідуалізму сучасного українського суспільства вдіялася особлива роль. Наводились уривки з енцикліки Папи Римського Івана-Павла II – «*Redemptoris Missio*», де йшлося про евангелізацію в сучасних умовах, залучення до неї не лише священнослужителів, а й широкі кола суспільства, особливо тих людей, що можуть більшою чи меншою мірою впливати на народні маси. Пріоритетними евангелізаційними принципами проголошувалися: свідчення, проповідництво, інкультурація, «наповнення християнською вірою повсякденного життя» та діалог². Думається, що науковці-історики через екскурси в історичне минуле, акцентуючи увагу передусім на повчальних сюжетах релігійно-церковного життя, спроможні принаймні якоюсь мірою реалізувати окреслене.

Крім того, вважаємо, що такі наукові та науково-публіцистичні розробки на релігійну проблематику мають право на існування, ідуть в руслі останніх тенденцій історичної науки нинішньої доби. Адже не секрет, що останніми роками в середовищі науковців гуманітарного спрямування помітно зріс інтерес до вивчення історичної людини, досліджень життя суспільства у всіх його проявах, антропологізації історії тощо³. Разом з тим останнім часом на сторінках вітчизняних наукових видань з'являється інформація про вивчення долі не лише видатних осіб, а й пересічних людей. Так, у Києві 5 червня 2008 р. відбулася наукова конференція, що мала назву «Великі і «малі» українці: особа в історії і сучасності». В своїй науковій доповіді директор Інституту біографічних досліджень Національної

бібліотеки України імені В. Вернадського Володимир Попик наголошував на потребі ширшого вивчення життєдіяльності якраз «малих» українців. А провідний науковий співробітник цього ж інституту Світлана Ляшко на прикладі вивчення життєдіяльності українського вченого і громадського діяча І. Забеліна переконливо аргументувала, що «життя людини глибше, ніж його життєпис».

Причому видається, що така поставка проблеми не звужує, не спрощує дослідження, а навпаки, розширює і урізноманітнює його. Наприклад, українська дослідниця Ольга Колястрок, котра є автором низки статей, зокрема методологічного характеру, про історію повсякденності, зауважує, що історикам варто скеровувати свої дослідження на способи життя й екстремального виживання людей в умовах війн, революцій, терору, голоду тощо⁴.

Ще один український історик повсякденності Олександр Удод переконує, що історія повсякденності – це, перш за все, процес олюднення побуту, психологізація щоденного життя, ставлення людини до побутових проблем, до влади, держави і суспільства в цілому через призму особистісного сприйняття умов життя⁵. Інший відомий український історик Віталій Підгаєцький, котрий оперує терміном «мікроісторія», вважає, що мікроісторія – це не розглядання дрібниць, а розглядання у подробицях. Свою увагу, підсумовує вчений, мікроісторія звертає саме на дослідження унікальних об'єктів..., які можна «роздивитися» лише на фоні масових явищ і процесів⁶.

Звичайно, щоб регенерувати життя «непримітних» чи «малих» людей минулого, варто з особливою увагою відноситися до джерел особистого походження – приватних листів, щоденників, нотаток для пам'яті тощо. Для історії повсякденності це, безумовно, незамінні історичні пам'ятки, бо ці першоджерела, на думку вже згаданої Ольги Колястрок, здатні «вихопити з життя такі факти, які з офіційних позицій уже не помічаються» і тому не беруться до уваги при аналізі⁷.

Як уже зазначалося, на часі також звернути увагу на особливий напрям історичних знань – «дидактичну історію». Переконані, що належить активніше звертатися до історичного минулого з метою використання позитивного досвіду життєдіяльності наших предків. Іншими словами, сучасному поколінню українців, на нашу думку, варто більше вчитися у минулих поколінь, а це дещо урізноманітнює пошукову роботу дослідників. Робота в річищі цього напряму потребує, так би мовити, «цілеспрямованого» відбору фактичного матеріалу з прицілом під певний «повчальний сюжет».

Тож в пору вивчати долі не лише видатних осіб, а й пересічних людей, сміливіше відтворювати біографії нікому не відомих людей, котрі, так би мовити, «загубилися в історії». Адже нерідко, відтворюючи такі сюжети, вникаючи в подробиці життя непримітних людей, можна значно ширше уявити епоху, що вивчається, «підняти на поверхню» важливі, досі невідомі подробиці.

Пропонований лист підпільного греко-католицького священика Ярослава Сірецького ніде досі не був опублікований. Однак рішення надрукувати його цілком, так би мовити, «до кожної крапки», диктується не лише бажанням упровадити на «думку загалу» науковців і читачів новий матеріал, а й намагатися якраз педантично точно регенерувати історичний портрет людини через дуже складний відрізок його життя – арешт. Бо, на наш погляд, у таких листах кожна кома, крапка, скорочення, навіть деякі нерозбірливі слова мають особливе навантаження, а нерідко краще передають характер автора, ментальність його особи, аніж окрема друківана продукція. Разом з тим будемо «супроводжувати лист» власними коментарями, котрі пропонуватимемо в дужках косим шрифтом. Хоча, відверто кажучи, не завжди відповідаємо за свій коментар, бо окремі слова достатньо важко ідентифікувати.

Хр. В. ! (*Христос Воскрес*)

Найдорожчі ! Дякую сердечно за листи з 28 березня Л., з 30 березня М. і Т. та з 8 квітня Л.! (очевидно в скороченій формі автор подав імена брата Любомира, батька і матері). Зокрема, дуже дякую за побажання іменні і святочні. Я здоровий. Живу всюди і ніде. П. Верг. (П.Вергун) вже дуже давно не писав ... може, місяць тому. Все по-давньому. Я маю дуже малу свободу рухів, тож не знаю, чи встигну дістати на час бажане насіння і вислати його. Буду старатися.

З Ваших ост. листів не пізнаю, чи дійшли до Вас мої кількакратні повідомлення про мій арешт, бо не примінюєтеся до моїх порад, та й пишете на всі адреси, куди вже ніяк не можна писати, а в додатку по-давньому ясно і точно.

Мене арештували в четвер, 15 III (*березня. – О. Є.*), в 6 год. вечером в Коломиї на стації, коли я одною ногою станув на Коломийський ґрунт, а другою був ще на сходах поїзда. Батярчук з вигляду (по цивільному) зажадав від мене документів. Коли я запитав його, хто він такий, що я маю йому показувати док., він якби приготований на те, заявив, що коли я опираюся, то підемо в «дежурную комнату» і там все виясниться. На вулиці пробував я розговоритися з ним, всунути

йому якого хабара, але на все була одна стереотипно-критинова відповідь: «Пошли вперед».

Я став молитися, щоби стрінуги кого знайомого та хоч сьак-так дати знати, що зі мною сталося. Я ще не скінчив молитви, як ненадійно виринув переді мною о. Мандрусяк. Як звичайно, дуже милий і привітний. Ще не вспів заговорити пару слів, як «тип», що неспостережно конвоював мене з-заду, кинувся між нас, гримнув мене кулаком у груди із своїм тупим «пошли вперед», а о. Мандр. за рукав футра відгрубив убік з погрозою, що «сейчас обох заберу...». Я ледве успів сказати: «прошу сказати, що я арешт.». Так ми дійшли до кіна, а там він узяв собі до помочі одного міліціанта та різними крутими дорогами, на сумерках, завели мене на Коломийського «гебе» (*очевидно приміщення КДБ. – О. Є.*). Там головню серед страшних моральних знущань пройшов я особисту ревізію і «обиск» усіх моїх пакунків та перші допити. Треба конче додати, що допитували самі «свої»... Після закінчення того, з'явився начальник, а не знаючи, що зі мною робити, просив посидіти до рана, «а там побачимо».

Однак рана не довелось дочекати, бо зараз таки приїхав спеціально по мене «чорним вороном» слідчий капітан ГБ (обласного) зі Станіслава (*Івано-Франківська. – О. Є.*) та разом з «типом» завезли мене на вул. Білінського у Станіславів. Там «допрос» тривав без перерви 36 год. Весь час майже не відступав від мене той, що мене привіз (якийсь чи не капітан Делиш і другий, капітан Перогов). Той другий напевно з тої двійки, що більше року ... мучили Пш. (*не вдалось розпізнати прізвище. – О. Є.*), перший також майже певно той (з опису). Ще й досі думаю, чи це не ті самі, що записували Вас «на вибори» перед вивозом ... До них доходили ще 3 інші, а закінчив «допрос» славнозвісний підполковник ГБ Свистун. Один раз дали їсти і 1 склянку води (але і з того половину з'їв товариш Делиш, бо – «тоже еще не кушал»...), чутили (*вірогідно допомагали приходити до тям. – О. Є.*) водою і етером. Не можу того всего описати, ні навіть зібрати систематично в голову. Треба на те окремої книжки, спокійнішого часу та хоч трохи більшої рівноваги Духа.

Знаменито зорієнтовані в моєму *curr vitae* (*житті. – О. Є.*) від найдавніших часів до останньої хвилі і то в найменших дрібницях – час, місце, люди, вся моя праця, навіть всі труднощі, недуги, інтриги тощо. Через те було дуже багато тяжких питань і дуже скрутних ситуацій. Боже чудо, що щасливо і цілий з них вийшов. Перечити моє священство не було як. Пару годин мучили мене, заки повірили і вписали, зрештою згідно з правдою, що я свячений ще покійним Гр. (*єпископом Григорієм Хомишиним. – О. Є.*) на переломі 1943/44 рр. Цілісінький час про Гр. моє

знакоство і зв'язки з ним. Ще більше про Нечай, про Горс, Бахт. (*не вдалося ідентифікувати прізвища – О. Є.*), а трохи менше майже про всіх кат. свящ. в Галичині і на Сході, навіть не знак. мені. Закидали мені, що я тайний єпископ, а в зв'язку з тим про тайну капітулу, її членів, де знаходиться, хто члени, в який спосіб розподілена тепер територія між католицькими священиками, як це відбувається, хто дає всякі інші директиви, через кого, як, які покласти тощо. Про монастирі, монахів, монахинь, хто ще такий «організатор» в Тернополі, Дрогобичі, Львові, який поміж нами контакт. Доми і люди, де я перебуваю, де правлю, де держу річи. Сотки прізвищ знайомих і не знайомих зі Станиславова, Коломиї, та й трохи поменше з кожної місцевості, де буваю. Дуже багато про Ю. Мицк та її пригоду з перед пару літ, масу про Олю і знов Нечай. Дуже багато про моїх «родственников Ульванських, при тому Гаця перемішали зі старим Ульванським («знаменитый профессор ...»), а вже найбільше жовчі виляли чомусь на «Карпинскую». Страшні помії виляли на Вас, запитали мене, чи знаю, що я також «подвергался ссылке» за те, що втік, «подвергался арешту», а тепер з титулу отуманення людей і спекуляції (бо крім усіх богословських книг і річей, які взяли від мене, зграбували ще пару образів Серця Хр. і Матері Божої, два нові молитвенники, пару вервиць і ще трохи хрестиків і медаликів). Дальше промовляли мені до амбіції *ad hominem*, що місто занятися «общепольным трудом», веду «такую худую жизнь злодюжки, или попа-бродяги»... , через мене так тяжко карається там родина, а коли б я спам'ятався, то 2-3 тижнів усі були б тут. Я заявив, що не думаю, щоби мав за що «подвергаться ссылке», ніколи не займався ніякою політикою, весь час учився або працював, а спеціально весь час під рад. владою був на державній роботі або вчився. Коли вже витягати які зв'язки з побутом родини там, то хіба я через них так живу, бо саме від вивозу почав таке життя – раз, щоби не попасти туди ж, а друге, щоби мати змогу хоч щото їм допомогти. Вони там не за мене, а за католицьку віру, так само, як я тепер тут. Це вправило їх у страшний шал, бо ж – у нас за віру ніхто «не наказується», можна вірити в що і як хто хоче ... Тепер я запитався, чому якраз мені не можна так свobodно вірити, але з місця почув, що навіть мені це вільно, одначе я роблю щось більше, а саме – «поклоняюся папі римському», агітую та організую і підіймаю цілий край» («ти ореш і сієш, а другі вже лиш на готове сунуть», «ти даєш провід»...).

Коли врешті і той закид проти Вас упав, заявили, що Ви там за «зв'язки з бандою», а коли я і те намагався спростувати, почув, що я також мав і маю зв'язки з «бандою»... в них у третій кімнаті людина, яка скаже мені в

очі, коли я «в лесу в селі Гвозд» передав 200 рублів «бандітам...» Однак чомусь не сповнили моєї просьби і не привели мені тої людини ...

Дуже багато про Слезюка, Вапр. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)*, Лукача, Солтиса, Дмитерка. І ще по одного ієрея (*nomina shot odiosa*), що не симпатизує зі мною, про якого, ні більше, ні менше, тільки запитали так: «Чому ж тебе не любить?» ... Про ЮСК., ЮС., Андрій., Докію. *(не вдалося ідентифікувати прізвища. – О. Є.)*, хто мене водить, носить річи. На відповідь, що звичайно веде мене хтось з села до села, незнайомий – показали мою знімку, зроблену на фіртці Горкого 26 у товар. П. М. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)* з моєю торбою в руках. Назвали З Марії (з Граб., Лисця, Кал.), а «монашкою», що мене водить, назвали Олю, «родств. Слепого»... З домів, у яких буваю, назвав я пок. Зенобію. Запиталися, чи її ім'я Зінаїда, Коломия Гонч. 25., а у відповідь гаркнули, що вона вже майже рік тому «подохла» ... Друга Фенікова, що втратила сина. Питали про «домик за мостиком» у Коломиї (Лайт.), я перевірів на Курд., що живе з сином – листоношем за мостом на Млинівці в Коломиї. Подібно про всі місця, де буваю і не буваю.

– Хто крім мене, помагає родині і чим, чим я помагаю, що посилаю, як часто, про мої підставні адреси, на які дістаю пошту, про К. Ром., К.Ш., *(не вдалося ідентифікувати прізвища. – О. Є.)*, де сповідаюся, кого сповідаю, між іншим, яких учителів, комсомольців.

На запити про дома, де буваю, сказав, що переважно у незнайомих, або там, де 1-2 рази був пару літ тому, а вони померли ... Тут показали мені мою знімку, зроблену в покою п. Пал. *(не вдалося ідентифікувати прізвища. – О. Є.)* у повар. за столом через вікно і густу фіранку та запитали, хто і що мені тут знайоме ... Я сказав на велику радість їм, що це я, але такої знімки я ніколи не робив, а обстановка мені зовсім не знана.

Скільки тисяч заробляю місячно, скільки грошей маю на щадній книжці, де держу ту книжку, де річи, ризи.

Окремий «доклад» казали мені робити про різниці між кат. і прав. вірою... про походження православної віри, а самі закінчили докладом про «міфи» і т.п. свої нісенітниці. На запит, чому я не перейшов на православ'я, я сказав, що не маю на те права, ані ніякої потреби, а що найважливіше, свою католицьку віру вважаю за добру і правдиву та й чи не думаю міняти її за щось менше вартне, або безвартне. Вони пригадали, що тоді міг би краще жити, мав би собі «брюкі» і «пальто», а не ходив, як який-небудь «березун» ... Я хотів сказати, що своїм одягом тепер нагадую більше їх з перед пару літ, нім березнів, але здержався. Сказав лише, що мені моїх тисячів вистарчає на життя, а у ватованих споднях тепліше, чим у довгих, звичайних.

Посилали мене кінчити інститут і «даже університет» та зайняти навіть дуже високе становище. Дуже багато клопоту було з моїми документами. Свисток (*імовірно версток*. – О. Є.) паперу з С/р в Новій Гуті. Станіславського району з круглою печаткою з перед двох літ, узнали за куплений (від кого, як, коли ...), а навіть документи про звільнення від війська оба забрали, але я їх і ще свою вервичку та один обранець Серця Христового «відікрив» дослівно з перед очей «самого» Свистуна. Коли, може 5-6 годин перед звільненням, залишили мене з ним самим і коли було може найгорячіше за весь час та рішалося моє бути, чи не бути ...

З рази казали писати автобіографію, що пару годин, при тому не сміла вона дослівно різнитися одним словом одна від другої. В окремій норі зробили кільканадцять моїх знімок у прерізних позах. До одної з них розложили по столах і кріслах всі мої річі – образи, книжки, ...хрестики, чашу, мене посадили серед того крісла, а Перогов узяв один образ Серця Матері Божої в руки та казав мені молитися... а ми зробимо снімок, як Матка Боска тебе ратує».

Я сказав, що в поміч Божу і Матері Божої все дуже вірю. А тут, серед них, я вже стільки молився, що вони навіть не припускають. Та на цю вимогу не буду молитися, бо Бог, молитва і все інше з ним зв'язане, це для мене такі святощі, що ніяк не доложу рук до їх образи. Бог мені напевно pomoже, коли та його воля і плян. Ісус Христос вийшов з рук своїх розпинателів не на жидівський глумливий приказ «зійди з хреста», тільки тоді, коли була Божа воля на те. В додатку публічно оголошене рішення ЦК КПСС забороняє органам і всім іншим представникам влади в СРСР ображувати і понижувати релігійні почування громадян.

Образ опинився між іншим, скінчилося зі знімками. А зате той самий звернувся до мене з реплікою, що коли я такий делікатний, то мене певно ображує і те, що вони мені весь час «тикають» ...

Нехай скажу «откровенно», то вони можуть і «викати» ... Хоч не до сміху мені було, я розсміявся і сказав, що пошана до когось, це або вроджена гарна прикмета, або набута через добре виховання. Смішно домагатися від когось пошани на силу. Я і сам не поважав би людини, яка по мо-йому не заслуговує на пошану, хоч як «откровенно» вона мене просила би, або била, хоч і признаю зверхні форми та культурне відношення між добре вихованими людьми, нехай і противних релігійних чи політичних переконань. Я особисто волю «ти... сину», чи «брате», чим «Ви – злодюжко»... Хто вчився або хоч читав дещо про історію, мову, культуру старинних народів, знає, як більшість з них тим словом «ти» віддавала найвищу пошану своїм земським достойникам і навіть богам. Це між іншим і

питоменність старої російської мови, та й тому я зовсім не беру їм того за зле ... і тим лише це собі пояснюю ... Зрештою ми, священники, в студіях старо-слов'янської, чи церковно-слов'янської мови і її пам'ятників, аж надто звикли до того, цілий християнській світ і ми всі до самого Бога і Матері Божої молимося через «Ти», а Вони нас слухають і нам допомагають!

Товариство споважніло і хтось заявив, що я може зле розумію мету органів і їх діяльність. Їх метою не є наповнювати тюрми, тільки випорожнювати. Мене теж не думають «сажати», тільки хочуть змусити мене зайнятися «общеплезним трудом», за який можу мати навіть 1000–1500 руб. місячно, жити культурно і прилічно, а коли це хочу старатися о православний «приход», можуть навіть дозволити мені працювати, як досі. І навіть на ширшу скалю, але лише тоді, коли я зрозумію «діло» і час від часу, коли вони зі мною стрінуться, скажу їм «по пару слів» про всіх, що до мене приходять, і інших знайомих. За те вони дадуть мені ляг. (*легальні*. – О. Є.) документи, вернуть родину. Диспута на тему тривала пару годин, я закінчив тим, що ніколи не був і не буду донощиком, а Свистун тим, що він мене змусить до того і що я ще сам не раз некликаний до них прийду «з матеріалами».

Над ранком 17 березня дали мені підписувати кільканадцять карток протоколу, а дальше всі речі, які мали в мене забрати: «Це належить мені, взято при обшуку. Стан. 17 III 56. Я. Сір.» Часослов і кожний образок окремо, службничок Василіан, чудовий антикварний Требник «Тунця», в шкірі молитвенник «Гди воззвах», антимінс, ілитон, книжечку з переписаними всіми молебнами. Суплікацію богословську на першу п'ятницю і інтронізацією. Окремо переписані поодинокі інтенції Служб Божих, частиці, ручний хрест, всі образи, вервиці, медальки, хрестики, миро, елей, всякого рода папери і папірці (навіть «оо») і на всім треба було писати «це належить мені». На добавок ще прегарну, новісіньку і навіть ще не посвячену чашу зі всіми додатками, яку пару днів тому привіз зі Львова. З нею було теж дуже багато клопоту. Вже майже рік тому дав один ... чоловік через Бодн. (*не вдалося ідентифікувати прізвище*. – О. Є.) гроші з прох., щоби десь дістати чашу, бо він собі «помінив» зафундувати. Ледви вдалося якось спеціально її замовити, зате багато скорше пішла вона «на утіль ...». З тяжкою бідою вмовив я в них, що це давня таткова чаша. Віддали були чоботи, порожню торбу, пару книжок Тургенєва і Чехова (не могли надивуватися, що такий «фанатік», а читає «советські» книжки), ще багато книг було над деякими ліками в торбі: «вірять в Бога, але і в советську медицину вірять ...».

Я підписав заяву, що не буду більше займатися священницькою працею, а вони запевнили, що коли буду продовжувати своє, то до 5 днів знов буду

тут. Інший свисток, що мене зловили за спекуляцію і я весь час був на міліції... На вимогу, щоби я придбав легальні документи, я попросив їх помочі, а вони заявили, що дуже радо, але для того ми мусимо ще декілька разів стрінутися ... Коли я запитав, коли маю прийти і до кого з них, сказали, що сюди – ні, бо хтось побачить і зараз додумаються, що я співпрацюю з ними... Я зараз додумався, в чому річ, але вдав, що не розумію, бо боявся, що не пустять. Пропонували зустріч в Чернівцях, у Львові, в Снятині, в Заболотіві, врешті стало на тому, що 26 березня в понеділок на 10 «часов» рано маю бути на стації в Отинії і там стрінутися зі Свистуном та обговорити справу документів ...

В суботу раненько відвіз мене той самий, що привіз з Коломиї автом, на стацію. Всадив до поїзду на Коломию і чекав аж до від'їзду під вагоном. Мабуть відчув мої думки, що перші мої кроки будуть до Пал. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)*, щоби там зробити відповідний лад ...

В Коломиї я дізнався, що о. М. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)* ще першого вечора дав знати до Лайт. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)*, і там усе добре упорядив. Іншого післав досвіта до Станиславова, щоби через Ю. Мицк. *(не вдалося ідентифікувати прізвище – О. Є.)* дати знати до Маш. І Пал. *(не вдалося ідентифікувати прізвищ. – О. Є.)*, щоби там все попрятали. Не знаючи нічого про того післанця, ще Ганя другим поїздом поїхала в п'ятницю рано до Масп. *(не вдалося ідентифікувати прізвище – О. Є.)* з просьбою, щоби все попрятали. Після тих усіх ургенсів і ще окремо Мицк., *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)* стануло на тому, що дещо винесли на стрих, а решту лишили в покою.

Аж після мого звільнення, в суботу перед полуднем впали туди на ревізію. Перші кроки були на стрих. Там запитали, де спить Роман. Забрали дзядзьову жовту валізку, що була колись у Пшит. *(не вдалося ідентифікувати прізвище – О. Є.)*, зі всім, що там було, ще всі краківські листи, ленінградські і всі з того часу, від Нечай, Грошей, Чарн., Верг., Бояна, *(не вдалося ідентифікувати прізвищ. – О. Є.)* всі наші знимки, від найдавніших. А до Хабаровська, з шафки, де я тримав підручні речі: 3 томи Моральної Нольдіна, окремо «Шесту заповідь», «Історію Церкви» Керн. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)*, другий требник «Тунця, молитвенник «Голос душі», другий «Гди воздвах», ще два молитвенники старші, дуже гарне Святе Письмо в німецькій мові, Святе Письмо Бач. *(не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.)*, в шкірі, проповіді Лежогубського, акафістник новісінький, латинський словар, кільканадцять інших книжок, твір Нечай в переписі, копію Вашої жалоби, епітрахіль, і все до чаші, золоту

чашу редемптористів, мою срібну, позолочену, скляну, масу-масенну дорогих, в першу чергу пам'яткових річей.

Після цієї ревізії наново роз'їлися і сказали Мицк. (*не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.*), що не можуть віджалувати, чого мене пустили. Моя доля тоді остаточно рішилася, я пішов у цілковите укриття. Як довго і з яким успіхом воно буде, не знаю. Прошу молитися.

Перед шутковою неділею переслухували за мене людей в Калуші, а першого дня Свят наскочили на хату в Горішнім Березові, де о. Данил. (*не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.*) мав мати Службу Божу, з криком «давайте нам попа»! зніжковіли, коли побачили іншого, списали всіх і пустили.

Писати прошу поки що до білої і Кал. (*не вдалося ідентифікувати прізвище. – О. Є.*), але дуже оглядно, ніби до жінки, про арешт і місце мого побуту нічого. Боюся, що можуть відчинити пакунок.

Я в доброму місці, здоровий. Багато тепер примусово відпочиваю, добрі люди – малесеньке число, дуже мені помагають. Прошу молитися. Я все Вас пам'ятаю у молитвах і Службах Божих⁸.

Шкода, але невідомо, чи пропонуваній лист таки дійшов до свого адресата. Невідомо також, чи була відповідь на нього. Щоправда, у 1957 р. цього підпільного греко-католицького священика таки було арештовано радянськими спецслужбами і засуджено на 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах і 3 роки заслання після відбуття каторги з конфіскацією всього майна. Покарання Ярослав Сірецький відбував у Мордовських таборах.

Уважаємо, що регенерація біографій, окремих «промовистих» фрагментів з життя «малих людей» має майбутнє. Бо, як переконують історичні першоджерела, у таких людей можна вчитися ідейності, сенсу життя, непохитності в боротьбі. Тож тішимося уже тим, що принаймні одним документом вдалося передати «один єдиний нікому не відомий епізод з життя однієї нікому не відомої людини». А іноді буває й так, що один правдивий документ з життя людини може бути значимішим для відтворення її незабутньої пам'яті, аніж товсті заангажовані брошури.

1. Прикарпаття спадщина віків: пам'ятки природи, історії, культури, етнографії. Історико-культурологічне видання / Авт. ідеї та гол. ред. Микола Кугутяк. – Львів: Манускрипт-Львів. – 2006. – 567 с.
2. Підсумки Синоду УГКЦ // Нова зоря. – 2008. – № 37. – 19 вересня. – С. 1.
3. Алексієвець М. Українська історична біографістика: нове бачення // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2005. – № 2. – С. 4–6.

4. Коляструк О. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд? його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці // Український історичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 180.
5. Удод О. Методологічні проблеми історії повсякденності // Матеріали V конгресу МАУ. – 2005. – С. 383.
6. Підгаєцький В. Мікроісторія: варіант окреслення пізнавального простору у прикладенні до історії України ХХ ст. // Матеріали V конгресу МАУ. – 2005. – С. 368.
7. Коляструк О. Документи особового походження як джерела з історії повсякденності // Український історичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 145–153.
8. Приватний архів родини Сірецьких. Фонд 1 опис 1, справа 41 (Листи Сірецького Ярослава Антоновича Сірецькому Антону Маркеловичу, Сірецькій Софії Володимирівні, Сірецькому Любомиру Антоновичу, Сірецькій Марії Антонівній 2 травня 1956 р). – Арк. 1–11.

Oleg Yegreshy

PRIEST YAROSLAV SIRETSKIY: THE HISTORY OF ARREST

In the scientific article the author paid attention to the didactic-christian reasons of Greek-Catholic priest Yaroslav Siretskiy's private correspondence.

Key words: Greek-Catholic priest, Yaroslav Siretskiy's family, private orrespondence.

Оксана БОРУЦЬКА

**ПІДПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ
ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ (УГКЦ)
В ЧАСИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ
У 60-Х РОКАХ ХХ СТ.**

Йдеться про форми і методи підпільної діяльності греко-католицького єпископату, духовенства та вірних Церкви в період радянського тоталітарного режиму у західному регіоні України.

Ключові слова: Українська Греко-Католицька Церква, єпископат, духовенство, ченці, віруючі, уповноважений Ради у справах Руської Православної Церкви, радянський тоталітарний режим.

Після сумнозвісного Львівського церковного псевдособору (1946 р.), на якому фактично радянський тоталітарний режим словами і діями новосвячених православних єпископів проголосив ліквідацію Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) та воз'єднання з Руською (читай – Російською. – Авт.) Православною Церквою, українські греко-католики опинилися у глибокому підпіллі. Однак, незважаючи на великі людські й, зокрема, священицькі жертви, кадрові й матеріальні втрати, постійні